

Educatie op een kruispunt of in een doolhof?

In januari 2013 verscheen in opdracht van het ministerie van onderwijs het rapport 'Educatie op een kruispunt' van Renée van Schoonhoven. De aanleiding voor het rapport was de onrust bij ROC's, gemeenten en het ministerie over de toekomst van de volwasseneneducatie. Op educatiebudget bezuinigde het Rijk de afgelopen jaren namelijk fors. Ook bestond er onduidelijkheid over verplichte inkoop van gemeenten van educatietrajecten bij ROC's en de specifieke uitkering voor educatie van het rijk aan gemeenten.

Na meer dan een jaar komt minister Bussemaker met een antwoord op het rapport van Van Schoonhoven. In een wetswijziging stelt de minister drie belangrijke koerswijzigingen voor:

- De verplichte inkoop bij het ROC wordt beëindigd met een afbouwperiode van drie jaar tot 2018;
- De specifieke uitkering voor educatie blijft in stand. In tegenstelling tot eerder door de minister aangekondigd, worden de middelen niet opgenomen in het deelfonds sociaal domein;
- Het rijksbudget wordt verdeeld over de 35 arbeidsmarktregio's onder regie van centrumgemeenten. De verdeling van budget vindt plaats op basis van een gemeenschappelijke regeling en regionale bestuurlijke overeenstemming.

Voor deze koerswijzigingen krijgt de minister zowel bij de Raad van State als bij de Tweede Kamer de handen niet (onmiddellijk) op elkaar. De Raad van State adviseert om de middelen voor de educatie net zoals voor de jeugdzorg, WMO en Wajong in één decentrale uitkering onder te brengen. Ook vindt de Raad van State het merkwaardig dat overgegaan wordt tot het verstrekken van het budget via arbeidsmarktregio's, terwijl deze systematiek niet gebruikelijk is bij aanverwante beleidsterreinen.

Verschillende Kamerleden delen de opmerkingen van de Raad van State. Sommige partijen zetten hun vraagtekens bij de marktwerking van de educatie. Zij betwijfelen of de kwaliteit van de educatie hierdoor verbetert. Ook zijn veel fracties niet enthousiast om de specifieke uitkering voor de volwasseneneducatie te behouden. Tenslotte vragen de fracties zich af of de besteding van de educatie via centrumgemeenten effectief is en willen zij weten hoe raadsleden van omliggende gemeenten in een arbeidsmarktregio de besteding van de educatiegelden kunnen controleren.

De minister laat in haar antwoord naar de Kamer (nota naar aanleiding van het verslag, nr. 33911) weten dat de wetswijziging niet zozeer is gericht op marktwerking, maar als doel heeft om de keuzevrijheid voor gemeenten met betrekking tot de inkoop van de educatie te vergroten. De educatie blijft in een specifieke uitkering om de herkenbaarheid van de educatie ten opzichte van re-integratie en de WMO te behouden. Vanaf 2017 bestaat volgens de minister de mogelijkheid om de middelen voor de educatie op te nemen in het gemeentefonds. De contactgemeente heeft een regierol en neemt het voortouw bij het opstellen van een regionaal programma educatie.

Het laatste woord over de educatie is nog niet gezegd. Tot 2017 blijft het onduidelijk of de specifieke uitkering voor educatie behouden blijft of dat dit beperkte rijksbudget in het gemeentefonds wordt opgenomen. De factor tijd is de grootste vijand van de minister. Allereerst is de invoeringsdatum van de wetswijziging 1 januari 2015. Op dit moment bestaat er nog onduidelijkheid over de hoogte van de educatiemiddelen per gemeente. Verder is de parlementaire behandeling van de wetswijziging in december (maar wellicht later) afgerond. Eventuele aanbesteding van het educatiebudget neemt 5 maanden in beslag. De onzekerheid over de hoogte van het budget en de uitslag van de parlementaire behandeling maakt het vanwege de minimale beschikbare tijd voor gemeenten lastig om tot aanbesteding over te gaan. Naar verwachting zal de minister genoodzaakt moeten zijn om een latere ingangsdatum te kiezen.

Intussen tikt de klok door. Ondanks kwam uit Internationaal onderzoek van PIAA naar voren dat het aantal laaggeletterden onder de onder de Nederlandse beroepsbevolking is gestegen van 9 tot 12%. Ondanks jarenlange investeringen daalde het aantal laaggeletterden dus niet. De urgentie dat de minister een duidelijke koers uitstippelt is groter dan ooit. Die duidelijke koers is er niet. Het lijkt er daarom op dat de educatie zich niet op een kruispunt bevindt, zoals onderzoeker Van Schoonhoeven dat noemde, maar dat de educatie dwaalt in een doolhof.

Martijn Bruijstens
Bestuurslid LVO